

SPIS TREŚCI

AKTUALNE PROBLEMY PEDAGOGICZNE

- Barbara Galas – Młodzi po transformacji – szanse i niespełnienia 3
 Sylwia Ryszawy – Pozycja socjometryczna uczniów w grupie rówieśniczej a jej znaczenie dla społecznego funkcjonowania dzieci 9
 Sylwia Płusa – Ocenianie osiągnięć uczniów 13

PROBLEMY PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

- Marzenna Zaorska – Dziecko o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole ogólnodostępnej – dyskurs definicyjno-koncepcyjny 18
 Magda Lejzerowicz, Magdalena Gągolewska – Dziecko autystyczne w szkole a praca asystenta osoby niepełnosprawnej – studium przypadku 22

ŚRODOWISKO I WYCHOWANIE

- Małgorzata Bereźnicka – Współpraca szkoły i domu kluczowym warunkiem pedagogizacji rodziców 30

TEORIA I PRAKTYKA PRACY SOCJALNEJ

- Andrzej Mielczarek – Mieszkania chronione dla seniorów w systemie pomocy społecznej 36
 Małgorzata Fopka-Kowalczyk – Wypalanie się i koszty emocjonalne pracowników w relacji z osobą przewlekle chorą i umierającą 39

KRONIKA

- Sylwia Klimowicz – Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych wyzwaniem dla pracy socjalnej 44

LEKTURY STARE I NOWE

- Iryna Drozd – Wykluczenie społeczne jako zjawisko wielowymiarowe 46

WKŁADKA METODYCZNA

- Aldona Rumińska-Szalska – Kalendarz Nie(Znanych) Uroczystości na co dzień – czyli twórczo świętować nie tylko od święta 1

CONTENT

CURRENT PEDAGOGICAL PROBLEMS

- Barbara Galas – Polish Youth after Transition – Chances and Unfulfilment 3
 Sylwia Ryszawy – Sociometric status of students in a peer group vs. its significance for their social functioning 9
 Sylwia Płusa – Assessing student achievement 13

PROBLEMS OF SPECIAL PEDAGOGY

- Marzenna Zaorska – Child with special educational needs in a public school – a definitional and ideological discourse 18
 Magda Lejzerowicz, Magdalena Gągolewska – Autistic Child in School and the Work of Assistant to a Disabled Person – a Case Study 22

ENVIRONMENT & EDUCATION

- Małgorzata Bereźnicka – Cooperation between school and home as a key condition in raising educational awareness of parents 30

THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK

- Andrzej Mielczarek – Supervised apartments for senior citizens as alternative form of aid vs. Social welfare homes 36
 Małgorzata Fopka-Kowalczyk – Burnout and Emotional Costs of Employees in a Relationship with a Chronically Ill and Dying Person 39

CHRONICLE

- Sylwia Klimowicz – Students with special educational needs as a challenge of social work 44

OLD & NEW READINGS

- Iryna Drozd – Social exclusion as a multidimensional phenomenon 46

METHODICAL ATTACHMENT

- Aldona Rumińska-Szalska – Calendar of Un(Known) Everyday Celebrations – to celebrate creatively not only occasionally 1

Streszczenia artykułów w języku angielskim i polskim są zamieszczone na stronie internetowej: www.weakapit.pl

Polish and English versions of abstracts are available here: www.weakapit.pl

Redakcja naukowa niniejszego numeru:

Katarzyna Wasilewska-Ostrowska

Wersja papierowa czasopisma jest wersją pierwotną, w której w ostatnim numerze z danego roku publikowana jest lista recenzentów (bez wskazania opiniowanych tekstów, zgodnie z procedurą określoną przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla czasopism objętych oceną parametryczną). Lista recenzentów z lat poprzednich jest zamieszczona na stronie internetowej: www.weakapit.pl

WYCHOWANIE NA CO DZIEŃ Czasopismo założone w 1993 roku przez Toruńską Fundację Edukacyjną przy UMK „Copernicus”

Rada Naukowa: Andrzej Olubiński (przewodniczący), Jaroslav Balvín (Czechy), Friedrich W. Busch (Niemcy), Olga Chyżna (Ukraina), Kazimierz Denek, Ihor Dobriansky (Ukraina), Tomáš Dohnal (Czechy), Józef Górniewicz, Anna Hudecová (Słowacja), Czesław Kosakowski, Mirosław Kowalski, Blahoslav Kraus (Czechy), Mária Machalová (Słowacja), Tatiana Matulayová (Czechy), Katia Mitowa (USA), Aleksander Nalaskowski, Małgorzata Orłowska, Krzysztof Piątek, Erich Petlák (Słowacja), Andrzej Radziejewicz-Winnicki, Bogusław Śliwerski, Wiesław Theiss, Mykola Zymomyra (Ukraina)

Redakcja: Jan Adam Malinowski (redaktor naczelny), Tomasz Biernat, Jadwiga Jastrzęb, Anna M. Kola (redaktor językowy), Małgorzata Kowalik-Olubińska, Tomasz Kruszewski, Katarzyna Kuziak, Janina Malinowska (redaktor językowy), Ryszard Mikulski (redaktor techniczny), Karol Orłowski (redaktor statystyczny), Paweł Sobierajski, Jacek Szczepkowski, Katarzyna M. Wasilewska-Ostrowska (sekretarz redakcji)

AKTUALNE PROBLEMY PEDAGOGICZNE

Barbara Galas

Młodzi po transformacji – szanse i niespełnienia

Abstrakt: Społeczeństwo polskie przeszło w ostatnim ćwierćwieczu radykalne przemiany. Był to złożony, długofalowy proces transformacji w przejściu do demokracji i wolnego rynku. Głębokie zmiany dotyczyły wszystkich obszarów życia społecznego, wiązały się bowiem zarówno z tworzeniem nowego ładu ekonomicznego, jak i normatywnego, obejmowały zatem przemiany całego habitusu społecznego, wartości, normy i wzorce zachowań. W tym samym czasie pojawiła się na świecie nowa, młoda generacja Polaków, dorastająca już w nowych warunkach społecznych i ekonomicznych. Wiązała ona z tymi przemianami swoje oczekiwania i nadzieje, sama stanowiąc nowy kapitał intelektualny w postaci często wyższego wykształcenia, znajomości nowych technologii i języków obcych. Te oczekiwania jednak przyniosły sukces nielicznym, większość zderzyła się z trudnymi realiami starego-nowego systemu i barierą na rynku pracy, który nie potrafił ich wchłonąć.

Słowa kluczowe: pokolenie transformacji, zmiana społeczna, młodzi w nowym ładzie, szanse, niespełnienie

*

Sylwia Ryszawy

Pozycja socjometryczna uczniów w grupie rówieśniczej a jej znaczenie dla społecznego funkcjonowania dzieci

Abstrakt: Teoretyczną podstawą podjętych rozważań jest koncepcja K. Obuchowskiego, który przyjmuje, iż brak zaspokojenia potrzeby kontaktu emocjonalnego negatywnie wpływa na rozwój dziecka, jak również założenia H. Sowińskiej twierdzącej, iż poprzez udział dziecka w życiu grupy zdobywa ono wiedzę i umiejętności konieczne do współżycia z ludźmi. Autorka artykułu na podstawie przeprowadzonych badań ukazuje znaczenie pozycji socjometrycznej dziecka w grupie rówieśniczej jako znaczącej dla jego społecznego funkcjonowania. Celem podjętych poczynań badawczych jest poznanie pozycji socjometrycznej uczniów w klasie szkolnej oraz ich stosunku emocjonalnego względem swojej grupy. Autorka stawia tezę, iż pozycja socjometryczna dziecka w klasie szkolnej ma znaczenie dla jego społecznego funkcjonowania. Nieakceptacja dziecka w grupie może wpływać na nieprawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie, rozwój osobowości oraz wykorzystywanie własnych możliwości rozwojowych. W badaniach zastosowano technikę J. L. Moreno oraz „Plebiscyt Życzliwości i Niechęci”.

Słowa kluczowe: grupa rówieśnicza; dzieci akceptowane, odrzucone; pozycja socjometryczna; społeczne funkcjonowanie

*

Sylwia Plusa

Ocenianie osiągnięć uczniów

Abstrakt: Autorka porusza problematykę oceniania osiągnięć uczniów. Jest to jeden z elementów dydaktyczno-wychowawczej pracy nauczyciela, który od lat budzi wiele emocji. W systemie edukacji problem nie tkwi jedynie w tym, czy oceniać osiągnięcia ucznia, ale w jaki sposób to robić, by uniknąć pułapek jakie niesie ze sobą realizacja tego procesu. Bezdyskusyjny jest fakt, że każdy uczący się człowiek potrzebuje informacji o czynionych przez siebie postępach. Przedmiotem dyskusji pozostaje natomiast forma, treść oraz punkt odniesienia owej informacji.

Ocenianie to proces skomplikowany i trudny. Wymaga od nauczyciela znajomości celu oceniania, zależności zachodzących między tym procesem a indywidualnymi właściwościami psychicznymi uczniów. W przeciwnym razie stawia on oceny niesprawiedliwe, nieadekwatne do stanu wiedzy ucznia i wkładu jego pracy, a więc nieobiektywne. To właśnie oceny szkolne najczęściej kształtują poczucie własnej wartości i mają wpływ na dalszy stosunek do nauki. Ważne jest więc, aby były one obiektywne i motywujące do dalszej edukacji.

Słowa kluczowe: ocena szkolne, ocenianie, obiektywność oceniania, przedmiot i funkcje oceny szkolnej, ocenianie motywujące, pułapki oceniania

PROBLEMY PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

Marzena Zaorska

Dziecko o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole ogólnodostępnej – dyskurs definicyjno-koncepcyjny

Abstrakt: Każdy człowiek jest aktywny wtedy, kiedy powstanie/powstaje w nim brak i/lub nadmiar czegoś w stosunku do jego optimum życiowego oraz wywoła stan potrzeby. Wobec powyższego potrzeby są bezpośrednim źródłem aktywności, które z kolei są skutkiem oddziaływania świata/otoczenia/środowiska, w którym żyje/egzystuje byt ludzki.

Istotną kategorią potrzeb osoby ludzkiej, szczególnie w okresie edukacji szkolnej, są tzw. potrzeby edukacyjne – a w relacji do dzieci z niepełnosprawnością, z mniej poważnymi zaburzeniami rozwojowymi, czy wybitnie zdolnych lub uzdolnionych kierunkowo - specjalne potrzeby edukacyjne. Specjalne potrzeby edukacyjne nie odnoszą się bowiem wyłącznie do dzieci niepełnosprawnych. Dotyczą także tych dzieci, które mają trwałe lub czasowe trudności w uczeniu się, o różnym stopniu nasilenia, spowodowane innymi niż niepełnosprawność przyczynami. Stąd specjalne potrzeby edukacyjne można określić jako wynik interakcji między możliwościami a brakami dziecka w osiągnięciu celów edukacji oraz możliwościami a brakami otoczenia w tym zakresie.

Realizacja specjalnych potrzeb edukacyjnych może być, i zasadniczo jest, wielorako argumentowana kwestiami prawnymi, organizacyjnymi, merytorycznymi. Efektem zasygnalizowanej argumentacji jest jakość kształcenia, rozwój oraz przyszłe życie ucznia z niepełnosprawnością oraz innymi problemami w wywiązywaniu się z obowiązku szkolnego. W treści artykułu przedstawiono nie tylko kontekst koncepcyjno-definicyjny zagadnienia specjalnych potrzeb edukacyjnych, ale także czynniki mogące determinować ich realizację w edukacji inkluzyjnej na poziomie szkoły podstawowej ogólnodostępnej.

Słowa kluczowe: potrzeby, specjalne potrzeby, specjalne potrzeby edukacyjne, uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

*

Magda Lejzerowicz, Magdalena Gągolewska

Dziecko autystyczne w szkole a praca asystenta osoby niepełnosprawnej – studium przypadku

Abstrakt: Celem artykułu jest wykazanie, że dziecko autystyczne w szkole jest w stanie sprawnie funkcjonować przy indywidualnym wsparciu asystenta, jak również wykazanie, że odpowiednio dobrana rehabilitacja i terapia może prowadzić do samodzielności.

W badaniach udział wzięli uczniowie klasy, do której uczęszcza chłopiec oraz rodzice chłopca i nauczyciele. W badaniach zastosowane zostały metody: analiza dokumentów, wywiad, badanie socjometryczne, obserwacja dziecka.

Analiza przeprowadzonych badań wyraźnie wskazuje na znaczenie i efekty płynące z przebywania dziecka w ogólnodostępnej placówce. Odpowiedni dobór terapii i rehabilitacji ma ogromny wpływ na rozwój chłopca.

Słowa kluczowe: autyzm, dziecko autystyczne, rehabilitacja, szkoła ogólnodostępna

ŚRODOWISKO I WYCHOWANIE

Małgorzata Bereźnicka

Współpraca szkoły i domu kluczowym warunkiem pedagogizacji rodziców

Abstrakt: W artykule poruszam zagadnienie niewystarczającego poziomu kultury pedagogicznej rodziców, wskazując szkołę jako podstawową instytucję, mającą możliwości podjęcia działań naprawczych w tej sytuacji. Jednak koniecznym warunkiem zaistnienia pedagogizacji jest skuteczna współpraca pomiędzy rodzicami a nauczycielami, na którą składają się m.in. dobre relacje między nimi, wzajemne zaufanie, a także zaangażowanie obu stron i właściwa komunikacja. Konieczne jest również odpowiednie przygotowanie nauczycieli zarówno pod kątem rozwoju umiejętności interpersonalnych, jak i – nie zawsze łatwej - kooperacji z rodzicami. Dopiero spełnienie tych warunków umożliwi zaplanowanie i zorganizowanie dalszych działań, mających na celu wspieranie rodziców w ich zadaniach wychowawczych.

Słowa kluczowe: rodzice, nauczyciele, szkoła, wychowanie, pedagogizacja, kultura pedagogiczna

TEORIA I PRAKTYKA PRACY SOCJALNEJ

Andrzej Mielczarek

Mieszkania chronione dla seniorów w systemie pomocy społecznej

Abstrakt: Mieszkania chronione są formą świadczeń pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, cierpiących na różnego typu choroby, opuszczających szpitale, potrzebujących czasowego wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Placówki te zapewniają podopiecznym warunki do samodzielnego funkcjonowania, prowadzenia aktywnego trybu życia, kontakt z rodziną i społecznością lokalną, przy wsparciu ze strony specjalistów. To alternatywna forma pomocy w stosunku do domu pomocy społecznej, ale tańsza.

Słowa kluczowe: praca socjalna, mieszkanie chronione, opieka, wsparcie, dom pomocy społecznej

*

Małgorzata Fopka-Kowalczyk

Wypalanie się i koszty emocjonalne pracowników w relacji z osobą przewlekle chorą i umierającą

Abstrakt: Praca z chorym to jedno z najtrudniejszych zadań, jaką wykonują pracownicy służby zdrowia. Jest to tym bardziej trudne, gdy opieka dotyczy osoby chorej przewlekle lub/i umierającej. Pracownicy nabywają kompetencji i uczą się być profesjonalistami. Jednak, często długotrwałe pielęgnowanie chorego, budowanie z nim więzi nie pozostaje obojętne dla pracownika. Staje się przyczyną doświadczanych kosztów emocjonalnych takich jak: wypalenie zawodowe, stres czy doświadczane reakcje po śmierci chorego. Prezentowany tekst jest próbą analizy doświadczeń opiekunów profesjonalnych w procesie sprawowania opieki nad chorym przewlekle i znajdującym się u kresu życia definiowanych ogólnie jako koszty emocjonalne.

Słowa kluczowe: relacja, chory przewlekle i umierający, koszty emocjonalne, pracownicy hospicjum

KRONIKA

Sylwia Klimowicz

Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych wyzwaniem dla pracy socjalnej

LEKTURY STARE I NOWE

Iryna Drozd

Wykluczenie społeczne jako zjawisko wielowymiarowe

(Recenzja: Beata Szluz (red.), *Wielowymiarowość wykluczenia społecznego. Diagnoza i profilaktyka*, Wydawnictwo Občianske združenie SPEKTRUM-VÝCHOD, Spišská Nová Ves 2015, ISBN 978-80-971181-2-9)

WKŁADKA METODYCZNA

Aldona Rumińska-Szalska

Kalendarz Nie(Znanych) Uroczystości na co dzień – czyli twórczo świętować nie tylko od święta

Abstrakt: Tekst przybliży główną ideę i założenia autorskiego programu, którego adresatem są uczniowie o różnych potrzebach edukacyjnych, potencjale możliwości i umiejętności. Celem spotkań z uczniami jest ukazanie świata wartości w zwykłej codzienności, którą można twórczo przeżywać i świętować. Program ze względu na swój otwarty charakter rozwija kreatywne postawy uczniów i nauczyciela, kompetencje przedmiotowe oraz kluczowe (ponadprzedmiotowe). Integralną częścią programu jest scenariusz: „W sklepie bez kupowania”.

Słowa klucze: kreatywność, wartości, święto, kompetencje wielokierunkowe, integracja, korelacja międzyprzedmiotowa